

Srpska Neutronska Inicijativa (SNI)

Poziv istraživačkoj zajednici Srbije za podršku inicijativi za članstvo Srbije u konzorcijuma Instituta Laue-Langevin (ILL) u Grenoblu, Francuska

Institut Laue-Langevin (ILL) u Grenoblu predstavlja vodeći svetski centar za neutronska istraživanja i jednu od najznačajnijih evropskih istraživačkih infrastruktura. Neutronske metode omogućavaju jedinstven uvid u strukturu i svojstva materijala, uređaja i procesa, pružajući ključne informacije u oblastima od strateškog značaja kao što su energetika, zaštita životne sredine, zdravlje, kvantni materijali i fundamentalna istraživanja Univerziteta. Nakon odluke država članica da obezbede rad ILL-a najmanje do kraja 2033. godine, **otvorena je mogućnost uspostavljanja novih partnerstava i uključivanja dodatnih zemalja u naučno članstvo ove prestižne ustanove.**

Inicijativa za uspostavljanje potencijalnog naučnog partnerstva između Srbije i Instituta Laue-Langevin (ILL) pokrenuta je nakon što se dr Mark Robert Johnson, nekadašnji pomoćnik direktora ILL-a (2016–2021), a danas zadužen za partnerstva i komunikacije u ovoj instituciji, obratio srpskoj naučnoj zajednici sa predlogom za uključivanje Srbije u proces razmatranja budućeg naučnog članstva. Prvi kontakt ostvaren je sa dr Emilom Božinom, ERA Chair profesorom na Institutu za fiziku u Beogradu i rukovodiocem projekta HIP-2D-QM, čiji je jedan od ključnih ciljeva jačanje korišćenja velikih međunarodnih istraživačkih infrastruktura od strane istraživača iz Srbije. U tom kontekstu, dr Božin trenutno deluje kao inicijalna kontakt tačka, kroz Srpsku Neutronska Inicijativu kao privremeno telo, i kao koordinator aktivnosti usmerenih ka povezivanju zainteresovanih istraživačkih grupa i pojedinaca, sa ciljem da se proceni interesovanje domaće naučne zajednice i pokrene ovaj značajan proces od strateškog značaja za razvoj srpske nauke. Ukoliko inicijativa bude uspešna i Srbija ostvari naučno članstvo u ILL-u, istraživačima iz Srbije biće omogućen znatno širi i stabilniji pristup vrhunskim neutronske instrumentima, eksperimentalnim postrojenjima i međunarodnim naučnim mrežama. To bi unapredilo kvalitet domaćih istraživanja, omogućilo realizaciju složenih eksperimenata koji trenutno nisu dostupni u zemlji i doprinelo jačanju međunarodne saradnje, razvoju ljudskih kapaciteta i većem učešću Srbije u Evropskom istraživačkom prostoru. Dugoročno, takvo partnerstvo bi značajno povećalo konkurentnost srpske nauke i otvorilo nove mogućnosti za inovacije i tehnološki razvoj.

Da bi se ova inicijativa uspešno realizovala, neophodno je utvrditi koliki broj istraživačkih grupa i pojedinačnih istraživača u Srbiji bi imao direktnu korist od pristupa ILL-u i neutronske eksperimentima. Takve informacije bi predstavljale važan osnov za razgovore sa Ministarstvom nauke, tehnološkog razvoja i inovacija u cilju obezbeđivanja finansijske podrške za buduće članstvo Srbije u ILL-u. Iz tog razloga, pozivamo sve zainteresovane istraživače i istraživačke grupe da iskažu svoje interesovanje i podršku ovoj inicijativi kroz pisma podrške, koja će pomoći da se sagleda stvarni obim potencijalne korisničke zajednice i dodatno ojača argumentacija za uključivanje Srbije u ovu značajnu evropsku istraživačku infrastrukturu.

Iako će detaljnije informacije o daljim koracima biti dostavljene naknadno, ohrabrujemo sve zainteresovane istraživače i istraživačke grupe da što pre pripreme kratke iskaze interesovanja (email) koje treba dostaviti na adresu: sni@ipb.ac.rs.

Formalna pisma podrške, na oficijelnom memorandum institucije istraživača takođe dostaviti na email adresu: sni@ipb.ac.rs. U pismu podrške treba opisati na koji način bi pristup ILL-u doprineo istraživanjima konkretnim grupama istraživača ili individualnim istraživačima. U prilogu ovog poziva dostavljeni su materijali sa pregledom i opisom dostupnih instrumenata u ILL-u, kao i informativni flajeri koji predstavljaju prednosti naučnog članstva i inicijativu za proširenje članstva u ovoj vodećoj evropskoj istraživačkoj infrastrukturi. Ove reference mogu biti informativne za detalje prirode partnerstva i korisne za sastavljanje pisma podrške.

U ovoj fazi Vas molimo da što pre, najkasnije do 15. jula 2026., uputite kratke elektronske poruke sa iskazom interesovanja, kako bi se formirala lista zainteresovanih i razmenjivale informacije o SNI. Detaljnija pisma podrške sa obrazloženjem potencijalnih naučnih koristi, mogu se inicijalno dostavljati od sad pa do 15. septembra 2026. godine. Očekuje se dinamičan proces te se termini mogu usklađivati naknadno.

U očekivanju da ćete se priključiti SNI, unapred Vam se zahvaljujemo na saradnji.

Emil S. Božin

Privremeni coordinator SNI
Naučni savetnik
ERA Chair HIP-2D-QM
Centar za fiziku čvrstog stanja i nove materijale
Institut za fiziku Beograd

Beograd, 12. jun 2026.